SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 83. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MAY 3, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го ТРАВНЯ 1991 Ч. 83. РІК XCVIII.

ЗНОВУ НАСТАЛА КРИЗА В ПАРЛЯМЕНТІ УКРАЇНИ

Київ (УНІАР). — Тут у четвер, 25-го квітня, на сесії Верховної Ради УССР виник гострий конфлікт. Спочатку, на денному засіданні депутати ухвалили дві заяви: спільну заяву більшости та опозиції з приводу загострення соціяльно-політичних проблем у республіці та подолання економічної кризи і заяву Верховної Ради України з приводу закликів всесоюзної депутатської групи „Союз" скликати надзвичайний з'їзд народних депутатів СССР і ввести військовий стан на всій території СССР. У заяві українського парляменту сказано, що Верховна Рада УССР розцінює ці заклики як зазіхання на державний суверенітет України.

Відтак народний депутат Віктор Бедь оголосив пропозицію Народної Ради скасувати постанову Верховної Ради про арешт Степана Хмари. Депутат Генріх Алтунян повідомив, що з дня повторного арешту, тобто від 12-го квітня, С. Хмара відновив голодівку протесту і тримає її донині. Тюремні лікарі занепокоєні станом його здоров'я. Народний депутат Віктор Шишкін, юрист з Кіровограду, зазначив, що доцільність утримування С. Хмари під вартою викликає великий сумнів. Однак рішення про звільнення С. Хмари не прийняли, бо консервативність подбали про відсутність кворуму під час голосування.

На вечірньому засіданні заступник голови Народної Ради Володимир Філенко проголосив заяву опозиції, у якій парляментарну більшість звинувачено у навмисному бльокуванні питання про звільнення С. Хмари. На знак протесту депутати з Народної Ради зняли свої підписи під ухваленою зранку спільною заявою, де сказано, що парляментарна більшість прагне до консолідації. Заявивши, що опозиція вичерпала усі можливі засоби впливу на працю парляменту, депутати з Народної Ради покинули залю.

В той самий день на мітингу, що відбувся на Площі Незалежности народні депутати Лариса Скорик, Марія Куземко та інші розповіли про причини чергової парляментарної кризи.

На ранковому засіданні 26-го квітня члени парляменту України вшанували пам'ять загиблих від радіяції протягом п'яти років після трагедії в Чорнобилі. У цьому засіданні взяли участь також депутати від опозиції. На сесії оголошено нові дані про наслідки вибуху на Чорнобильській АЕС. Майже половина території республіки виявилася забрудненою. Тепер з'ясовано, що виселяти людей треба навіть з деяких районів Києва.

Перед будинком Верховного Суду в Києві 24-го і 25-го квітня представники страйкуючих шахт виставили пікети з вимогою звільнити С. Хмару та інших політв'язнів.

Від 15-го квітня продовжує тримати голодівку заарештований у справі С. Хмари Леонід Березанський. За словами його матері, голодуючого примусово годують. 28-го квітня до Леоніда Березанського допустили священика УГКЦ. Цього ж дня припинив голодування інший ув'язнений у цій справі, Михайло Ратушний.

ДЕПУТАТИ В НЮАРКУ

Нюарк, Н. Дж. — Тут у п'ятницю, 3-го травня, о год. 7:30 вечора відбудеться зустріч з головою Обласної Ради Львівської області, депутатом Вячеславом Чорноволом та депутатом і спортовим діячем Ярославом Кендзьором. У програмі теж братиме участь поетеса Атена Пашко. Імпрезу влаштовують приятелі Руху Північного Ню Джерзі, Координаційний Комітет Допомоги Україні (ЗСА) та Відділи УККА та УАКРади в Нюарку. Зустріч відбудеться в залі школи св. Івана Хрестителя.

ФІЛЬМ ПРО ТУРНЕ „ДУМКА"

Ню Йорк. — В суботу 11-го травня відбудеться показ фільму з турне по Україні хору „Думка" — монтаж Лесі Яблонської, пояснення даватиме Оля Гаєцька. Імпрезу організує Клюб Сеньорів при „Самопомочі" 98 2-га аве., о год. 3-ій по полудні.

УРЯД УКРАЇНИ ЗНЯВ ПОДАТОК НА ОСНОВНІ ТОВАРИ

Київ (УНІАР). — Тут в середу, 29-го квітня, офіційні газети опублікували рішення Кабінету Міністрів України про скасування податку з продажу товарів щоденного вжитку.

У зв'язку з підвищенням цін на території всього СССР, економічний стан населення України значно погіршився. Враховуючи неґативні фактори, що різко вплинули на життєвий рівень громадян, уряд України ухвалив звільнити від податку продаж промислових товарідв для дітей продукти дитячого харчування, учнівське приладдя, газети, журнали та харчування для учнів і студентів. З 1-го травня 1991 року податок скасовується з продажу м'яса, молока, яєць, борошна, крупи, рибопродуктів, солі, хліба, макаронів, кондитерських виробів, овочів, фруктів, ягід, горіхів. Без податків продаватиметься білизняний трикотаж, миючі засоби, металевий посуд. Ці заходи дозволять зменшити витрати населення на придбання зазначених товарів на чотири більйони карбованців.

ОБ'ЄДНАЛИСЯ ПСИХІЯТРИ УКРАЇНИ

Київ. (Іван Безсмертний). — Тут відбулася перша пресконференція керівників незалежної Асоціяції Психіятрів України. На ній були присутні лікарі-психіятри із 14-ти частин республіки, в основному представники трудових колективів, які підтримують завдання і принципи діяльности асоціяції.

Члени асоціяції, проаналізувавши стан справ у сучасній психіярії в Україні, вважають, що система спеціялізованої психіятричної та психотерапевтичної допомоги населенню, опинившись в ізоляції від спільного процесу розвитку світової психіятрії, затративши значною мірою моральні вартості, підпавши під авторитарний ідеологічний тиск, відчуваючи постійну потребу в дійових механізмах забезпечення прав людини, переживає глибоку кризу.

Члени асоціяції рішуче засудили практику, за якої стали можливими покірність, догідливість, здатність виконувати політичні замовлення. Об'єднавшись в асоціяцію, лікарі-психіятри вважають своїм обов'язком зміцнювати гуманістичні, моральні принципи і гуманітарні цінності в професійній діяльності.

На пресконференції відзначено, що головним завданням асоціяції є захист соціяльних і професійних інтересів та прав лікарів-психіятрів, інших спеціялістів, діяльність яких пов'язана з психіятрією, встановлення і зміцнення контактів з колеґами в республіці і за кордоном, вдосконалення системи професійної підготови з урахуванням сучасного міжнародного рівня, сприяння забезпеченню гуманітарних, юридичних і соціяльних прав громадян, котрі страждають психічними порушеннями, видання книг, журналів, бюлетенів, активне співробітництво з пресою.

Асоціяція Психіятрів України робитиме також все можливе, щоб добитися ухвалення в республіці Закону про психіятрію. Стурбовано говорилося про те, що в Україні немає жодного юриста-теоретика, який би займався проблемами психіятрії.

Асоціяція сприятиме відродженню української медичної культури і виходу її на загальноевропейський рівень.

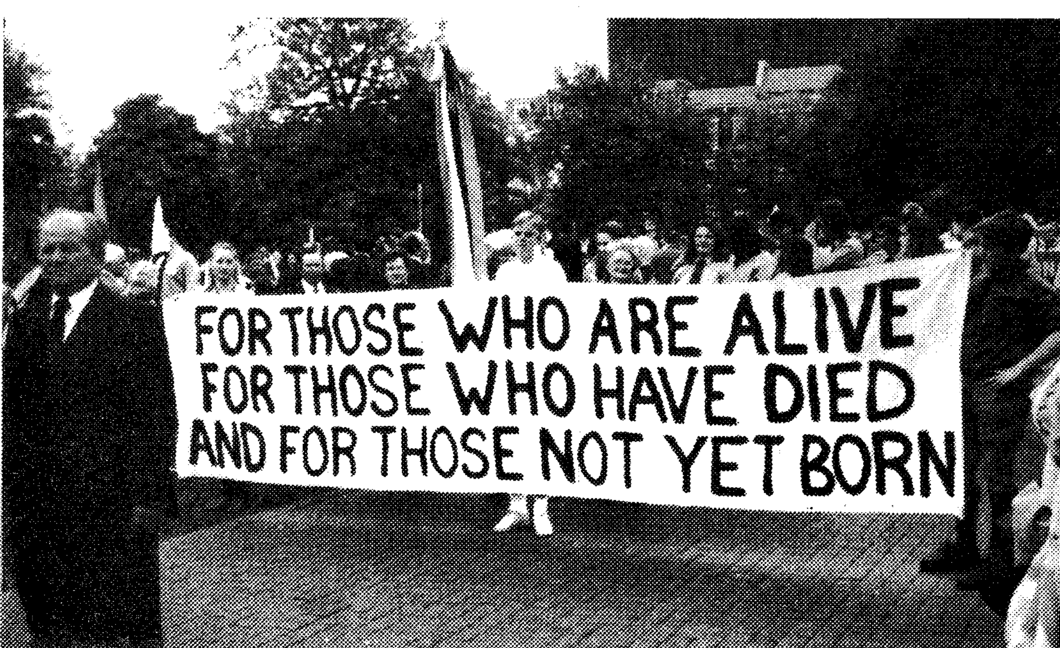
Відбулася нарада радикальних організацій СССР

Івано-Франківське (УНІАР). — Тут 8-11-го квітня відбулася чергова нарада Координаційного Центру „Варшава-90", об'єднання радикальних організацій республік СССР та країн колишнього комуністичного табору Східньої Европи. У нараді взяли участь представники Координаційного центру „Демократія і незалежність" та постійної конференції національно-визвольних рухів пригноблених народів СССР.

Учасники наради заявили свою солідарність зі страйкуючими гірниками та робітниками Мінська, а також про невизнання правочинности та результатів всесоюзного референдуму. Нарада закликала західню демократію припинити підтримку комуністичного ґорбачовського режиму і перейти до підтримки народів, що відновлюють свою незалежність. Вирішено об'єднати обидва координаційні центри, підтримати ідею про відкриття в Москві представництва Координаційного центру „Демократія і незалежність", який мав би координувати діяльність національно-демократичних сил, утворити арбітражну комісію з організацій — членів Центру „Демократія і незалежність" для допомоги у розв'язанні національних конфліктів своїми силами. Нарада висловила також солідарність з курдським народом Іраку.

У нараді взяли участь представники Партії естонської національної незалежности, УРП, Організації Демократичної молоді Молдови, Національно-демократичної партії „Желтоксан" (Казахстан), Об'єднання національного самовизначення Вірменії, Партія свободи (Польща), „Солідарности", Ліберального конґресу Болгарії, і Ліґа свободи Литви.

У ВАШІНҐТОНІ ПРИГАДАЛИ ПРО ЧОРНОБИЛЬ

Формується похід на площі Лафаєт парку.
(Світлив: Ярослав Кулинич)

Вашінґтон (Г. Колесса). — Велика жалібна маніфестація простяглася в неділю, 28-го квітня, вулицями столиці від Лафаєт парку до приміщення совєтської амбасади. Крайовий Комітет, створений для відзначення п'ятої річниці трагедії Чорнобиля, до якого входили три крайові громадські організації — УККА, УАКР та Конференція Безсторонніх Організацій — став ініціятором цієї жалібної імпрези.

Висловити звинувачення совєтській системі в скоєному нею злочині та вшанувати пам'ять жертв катастрофи прибули сюди в п'яту річницю трагедії представники Української Католицької та Української Автокефальної Православної Церков, політично-громадських організацій, таких, як СКВУ, жіночі організації (ОЖ ОЧСУ, СУА), комбатантські (І УД УНА, УПА, УСС) та молодечі (Пласт, СУМ). В процесії взяли також участь гості з України, серед яких народні депутати Левко Лук'яненко, Вячеслав Чорновіл та відома поетеса Атена Пашко. Серед маніфестантів була також колишня дисидентка Ніна Строката.

Слід підкреслити, що за ініціятивою Молодечого Комітету „Україна 2000" (прихильників Руху у Вашінґтоні) 18 студентів провели в Лафаєт парку в тиденну голодівку в пам'ять жертв Чорнобиля і в знак солідарности із студентами, які голодували в Києві. Ці голодуючі студенти стали відтак учасниками маніфестації.

Попереду процесії маніфестанти несли український, американський та організаційні прапори, а також червоно-чорний стяг. Дух події віддзеркалювали п'ять трун з білими квітами, які символізували п'ять ро-

(Закінчення на стор. 4)

Частина курдів пішла шляхом замирення з С. Гуссейном

Багдад, Ірак. — Частина поміркованих курдських керівників підписали, після кількаденних переговорів, новий договір з іракським диктатором Саддамом Гуссейном про поширення автономії в районах скупчення курдів і це дає їм можливість повернутись на свої землі і до своїх домівок. Приблизно один мільйон курдів, як загально припускають, повернеться на заселювані ними терени і, згідно з договором, уряд С. Гуссейна зобов'язався забезпечити їх не тільки товарами першої потреби, але виасиґнувати відповідну суму грошей для будови нових приміщень, доріг, шкіл, культурних центрів тощо.

Подаючи тимчасову домоленість з С. Гуссейном до відома, керівник одної з найбільших фракцій курдського політичного руху, Джаляль Талабані заявив, що центральний уряд президента С. Гуссейна заґарантував не тільки автономію для Курдистану, але також повну свободу дії, політичний плюразлім і забезпечення національної єдности Іраку.

Покищо не підписано жодного договору формально і поодинокі фракції курдів, які визнають зверхність влади Талабані, розпочнуть незабаром обговорювати пропозицію С. Гуссейна. Талабані звернувся до сотень-тисяч курдів, які втекли у висліді воєнних дій до Туреччини й Ірану, із закликом повертатися на батьківщину. Не треба виключати, що певна частина курдів повернеться до Іраку, тим більше, що вони не знайшли належного пристановища у двох названих країнах, ані в міжнародної спільноти, яка під тиском власних громадян спромоглася тепер на побудови шатерного містечка на півночі Іраку, щоб рятувати ще тих, яких ще можна врятувати. Сотні померли не тільки в громадянській війні з військами Гуссейна, але під час втечі від виснаження, голоду і холоду у гірській прикордонній полосі між Іраком і Туреччиною. Згідно з повідомленням кореспондентів курди вмирають по 500 осіб й більше на добу. Між ними діти, старші особи, хворі, яких ніхто не доглядав, бо не було ані ліків, ані лікарів.

Покищо не відомо, яка буде реакція загалу курдського населення до пропонованих Гуссейном автономії і демократичних свобід, але консервативні курдські кола вже почали критикувати тих, які „їздили з поклоном до С. Гуссейна". Вони дуже скептично ставляться до всяких обіцянок Гуссейна і заявляють, що не мають наміру повертатися до Іраку поки Гуссейн залишається при владі.

Є також чимало політиків у З'єднаних Стейтах Америки й інших країнах світу, які готові підтримувати ідею повороту курдів до Іраку, щоб не створювати для себе ще одної проблеми на Близькому Сході, — кажуть політичні спостерігачі.

У СВІТІ

КОРЕСПОНДЕНТИ І ПРЕСОВІ аґенства інформують, що число жертв землетрусу в Грузії збільшується з кожним днем. Зараз після землетрусу говорилось про 30 забитих і 104 поранених, тепер число забитих повищилось до 100 осіб, а поранених до 430 осіб. Найбільше потерпіли гірські райони Осетинської автономної області, де майже зовсім знищені мешканеві будинки, школи, фабрики та інші підприємства, станції зв'язку, шляхи тощо. До деяких місцевостей можна дістатись тільки з допомогою гелікоптерів. До Грузії прибули рятівничі групи з Москви і французи з Вірменії, які займалися відбудовою вірменських міст після землетрусу в 1988 році. У розшуках потерпілих і рятунковій акції беруть участь понад 2,000 вояків реґулярної армії, сотні міліціянтів, медичних робітників, гірників-альпіністів, а також працівники Червоного Хреста. Незалежні профспілки робітників Грузії координують рятунковою і допомоговою акцією. Потрібно в першу чергу медикаментів, одягу, накривал, шатер, харчових продуктів та іншої допомоги. Президент СССР Міхаїл Ґорбачов звернувся до республіканських керівників з проханням, щоб вони виготовили список потрібних речей, які, мовляв, союзний уряд доставить якнайскорше.

ПРЕСОВЕ АҐЕНСТВО Ройтерс інформує з Тірани, Албанія, що там на форумі парляменту відбулись меншбільш вільні, або вільніші, як раніше, вибори президента республіки, яким став дотеперішній комуністичний лідер Раміз Алія, не зважаючи на те, що він під час парляментарних виборів втратив статус посла. Прихильники Алії і комуністи заявили у відповідь членам опозиції, що албанська конституція не вимагає, щоб кандидат на президента був парляментаристом. За вибором Алії голосувало 68 відсотків парляментаристів. Опозиційні до комуністичної партії посли стримались від голосування і заповіли публічну протиакцію і загальні робітничі страйки, з метою добитися повної демократичної свободи.

БОНСЬКИЙ УРЯД канцлера Гельмута Коля обвинувативповоєнний уряд Кувайту в переслідуванні і винищуванні палестинців, уродженців Кувайту, тільки за те, що частина з них підтримували Саддама Гуссейна під час окупації і співпрацювали з окупаційною адміністрацією іракців. Керівник політичного департаменту в міністерстві закордонних справ Німеччини Райнгард Шляґенвайт заявив, що дальша співпраця Німеччини з Кувайтом залежатиме від проґресу процесів демократизації теперішньої системи, відбуття вільних виборів і пошанування прав людини. Раніше міністер закордонних справ Німеччини Ганс Дітріх Ґеншер, виступаючи на форумі Европейської економічної спільноти в Люксембурґу також нагадував куватцям, що вони переслідують палестинців.

ПРЕЗИДЕНТ ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНИ Вацлав Гавел заявив, що опублікований Совєтським Союзом договір у справі взаємної безпеки включає три пункти, з якими його країна не може погодитися. Гавел не назвав цих пунктів, але відомим є факт, що Москва запропонувала колишнім членам Варшавського Пакту підписати двосторонні договори, які включають відмову колишніх сателітів Москви вступати в будь-які інші союзи. „Як можна сьогодні зв'язувати собі самому руки", — заявив Гавел і додав, що Чехо-Словаччина такого договору не підпише, бо він нарушує суверенітет і незалежність республіки. Румунія вже підписала з Москвою такий договір, а між СССР і Болгарією ведуться переговори в тій справі. Польща, Мадярщина і Чехо-Словаччина не погоджуються із совєтськими вимогами.

АҐЕНСТВО АССОШІЄЙТЕД Пресс повідомило з Будапешту, що у перших днях червня до Мадярщини прибуде з офіційною візитою віцепрезидент З'єднаних Стейтів Америки Ден Квейл. В програмі переговорів будуть справи розвитку двохстороннього співробітництва, зокрема пожвавлення торговельної, наукової й культурної виміни.

ПЕРШОТРАВНЕВІ СВЯТКУВАННЯ В МОСКВІ ВІДБУЛИСЯ СКРОМНІШЕ

Москва. — Аґентство Ассошієйтед Пресс і акредитовані в Москві кореспонденти інформують, що цьогорічні першотравневі святкування в Совєтському Союзі взагалі, а в Москві зокрема, відбувалися значно скоромніше і без підкреслення досягнень Комуністичної партії, численних портретів вождя пролетаріяту Владіміра Леніна та основоположників марксистської ідеології. АП повідомляє, що сама маніфестація була малочисельна, мабуть найменша в історії існування СССР, і перший раз цю маніфестацію не організувала компартія чи уряд, а громадські та профспілкові організації.

Минулого року, як відомо, Красну площу залили були сотні тисяч москвичів і приїжджих з провінції „гостей", які криками і образами навіть змусили генерального секретаря ЦК КПСС і президента Міхаїла Ґорбачова покинути парадну трибуну над мавзолеєм Леніна. Цьогорічна першотравнева парада проходила спокійно і мала навіть „нудний характер", як підкреслюють закордонні кореспонденти. Більшість маніфестантів несли транспаренти з банальними гаслами такими, як „За мир і дружбу між народами", „Працюючі об'єднуйтеся" та інші. Дисонанс внесли тільки кількасот осіб, членів правих шовіністичних організацій „Єдінство", які маршували під антисіоністськими гаслами.

Відповідальні за порядок особи стягнули з провінції кілька сотень міліціянтів для допомоги місцевим, але вони практично немали що робити і відпочивали на лавках, в автобусах, в парках та інших місцях. Тисячі міліціонерів і каґебістів в цивільному не впускали на Красну площу так званих „реформістів", тих, які домагаються резиґнації з посту президента М. Ґорбачова, проголошення вийняткового стану в країні, покарання „сепаратистів", „націоналістів" та інших „розбивачів" імперії. Були й такі, що несли портрети кровавого диктатора Йосифа Сталіна і заявляли, що, мовляв, „щойно тепер видно, що Сталін йшов разом з народом і боровся із сіонізмом".

Минулими роками появу М. Ґорбачова й інших членів ЦК КПСС і Політбюра присутні зустрічали бурхливими оплесками. Цього року його не вітали і площа, як змовилась, уся мовчала, коли він вийшов на трибуну. Деякі офіційні оратори, які виступали на Красній площі навіть пробували критикувати теперішню тактику уряду і пропонували свою власну „розв'язку" тяжкого політичного й економічного питання. Віктор Ампілом повним голосом закричав: „невже ж вам не встидно роваришу Ґорбачов й далі очолювати Комуністичну партію?"

Кореспонденти підкреслюють, що на трибуні було дуже мало представників дипломатичного корпусу і тільки горстка членів Політбюра і ЦК КПСС.

П. Цонґас висунув свою кандидатуру на президента

Ловелл, Массачусетс. — Колишній сенатор-демократ Пол Цонґас вибрав це місто — одне із старих промислових центрів ЗСА — містом старту своєї президентської кампанії, яка, як він сподівається, приведе його в Білий Дім.

„Ми втомилися від вашінґтонської посередности. Політичні лідери живуть тут, а не у Вашінґтоні", — заявив у вівторок вранці П. Цонґас, виступаючи перед мешканцями міста, в якому він колись починав свою політичну кар'єру.

У першому передвиборчому виступі 50-річний П. Цонґас закликав Демократичну партію відмовитися від „осудження тих, хто створює багатства, і самим боротися за створення багатства". „Демократи, — сказав він, — повинні навчитися жити в дружбі зі світом промисловців, власників і капіталістів".

П. Цонґас став першим демократом, який офіційно висунув свою кандидатуру на президента ЗСА. Він визнав, що його шанси невеликі навіть у боротьбі зі суперниками-однопартійцями. „Якщо в мене не появляться суперники у найближчі два місяці, — заявив Цонґас, — я вийду в лідери, бо мене пізнають в країні".

В АМЕРИЦІ

НАМАГАЮЧИСЬ ДОПОМОГТИ економіці країни та пробуючи в якийсь спосіб причинитись до процесу закінчення економічного спаду, Федеральна рада валютних резерв у вівторок, 30-го квітня, обнизила свою відсоткову стопу, при чому підкреслено, що економіка країни дальше знаходиться в слабому стані. Йдеться тут про стопу відсотків, що нею користується Федеральна рада валютних резерв, даючи позички банкам, яка досі була 6 відсотків, а тепер її знижено до 5.5 відсотка. В слід за тим Центральний банк зменшив відсоткову стопу федерального капіталу. Це стопа, що нею користуються банки для взаємних позичок, яка досі становила 6 відсотків, а тепе зменшено до 5.75 відсотки. Обидві стопи повинні дати змогу банкам також зменшити відсотки на позичках, які вони дають своїм клієнтам.

НЕДАВНО НА СТОРІНКАХ щоденника „Ню Йорк Таймс" появилася коротка примітка професора та колишнього службовця Ради крайової безпеки Ґері Сика, в якій він описує про свої досліди над аферою, ціллю якої було не допустити до звільнення американських закладників в Ірані під час президентських виборів 1980 року та в цей спосіб вибити з рук один виборчий козир тодішньому президентові Джиммі Картерові. Деякі члени-ветерани Палати Репрезентантів із підтримкою спікера Конґресу Томаса Фолі вирішили неофіційно провести слідство над оскарженням, що працівники виборчої кампанії Реґена — Буша в 1980 році мали угоду з Іраном, щоби не звільнити 52-ох американських закладників аж після виборів.

РЕЧНИК ДЕПАРТАМЕНТУ оборони Пітер Вілліямс сказав, що ЗСА тепер мають в пляні побудувати тільки два табори для втікачів у північному Іраку. Спочатку Білий Дім плянував побудувати шість таборів з приміщеннями для 20,000 осіб в кожному. В таборі, що його тепер будують, вже є 1,240 шатер для вжитку втікачів. Цей табір має бути відкритий ще цього тижня.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ на інтенсивне бомбардування зоюзників усіх іракських стратегічних військових місць, Іракові залишилось ще досить уцілілого уранію на вибір одної нуклеарної бомби. Свої обрахунки науковці зробили після того, як познайомились з листом переданим Організації Об'єднаних Націй від Іраку, де в подробицях запаси цієї країни. В листі також виявлено, що пальне для зброї Ірак зумів заховати у не виявлене в листі місце і воно не було зовсім знищене, як припускали союзники.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money-order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Колишні сателіти і Москва

Відомо, що коли усамостійнилися шість колишніх комуністичних сателітних країн, то автоматично перестав існувати Варшавський пакт, створений Москвою у противагу до Північно-Атлантійського пакту (НАТО). Настала інша, гірша для Москви, конфіґурація сил. Виринуло питання нового, іншого, зв'язку цих вчорашних сателітів до Москви, — на базі двосторонніх договорів. Москва, очевидно, намагається зберегти надалі якусь зверхню владу, — а ці усамостійнені країни цього не хочуть. В минулому тижні Мадярщина відкинула складений Москвою проєкт мадярсько-совєтського договору. За тим текстом, Мадярщині не вільно було б спілкувати з ніякою ,,ворожою'' супроти Москви країною, ані такою, яка могла би стати ворожою. Болгарія і Румунія підписали такий текст, — Мадярщина, Польща і Чехо-Словаччина його відкинули. Двосторонній договір у такій стилізації давав би право Москві втручатися до закордонної політики цієї договірної держави й диктувати, котра третя країна є ,,ворожою'' або може нею стати. Переговори на цю тему продовжуються.

Хоч цих шість колишніх сателітніх країн усамостійнилися й мають власні державні верхівки, вони таки у далекій мірі відчувають над собою тінь Кремля, бо в кожній з цих країн перебуває ще совєтське військо.

Саме тепер відбувається процес відкликування цих військ з сателітних держав — з Мадярщини, Польщі, Чехо-Словаччини, Болгарії і Румунії — до кінця червня не буде там уже совєтських вояків. Тільки у колишній Східній Німеччині вони залишаться ще два роки, — на такий компроміс погодився канцлер Гельмут Коль, щоб дістати від Михайла Ґорбачова формальний дозвіл на з'єднання двох розділених частин Німеччини. Ця з'єднана Німеччина належить до НАТО, але його провід не хоче поширювати своє членство і тому Москва не має чого лякатися ,,зради'' своїх колишніх підчинених їй країн. Зате Мадярщина, Польща й Чехо-Словаччина не покидають надії, що можуть стати членами Европейської економічної спільноти, що ґарантувало би їм завершення процесу переходу з контрольованої системи економіки на вільний ринок.

Тим часом обидві сторони — Москва й колишні сателіти — прагнуть нормалізації взаємин на базі двосторонніх договорів. Москва хоче забезпечитись, щоб учорашній підчинений їй не став її ворогом, знову ж Мадярщина не забула 1956 року, коли за панування Хрущова совєтські танки здавили мадярське повстання, Польща не забула, що після її розподілів у XVIII сторіччі вона стала в російській офіційній термінології ,,Привіслянським краєм'', а Чехо-Словаччина не забула вмаршу до неї совєтських військ за панування Леоніда Брежнєва у 1976 році, коли ця збройна інтервенція зліквідувала демократизацію, що її розпочав був Александер Дубчек. Сьогодні Совєтський Союз опинився в ситуації, яка може довести до його повного розвалу. Але це можливість завтрашнього дня, а політика рахується з нинішнім днем. І нині все ще існує великодержава Совєтського Союзу і з цим фактом мусять рахуватися ці малі держави, які вихопилися з орбіти совєтських впливів і не хочуть туди належати. Болгарія і Румунія — це найбільш відсталі країни з погляду демократизації устрою. Їхні провідники відпекалися комуністичної фірми, але є між ними все ще такі, які тужають за колишнім монополем однопартійної влади. Болгарія була завжди русофільська, у столиці Болгарії Софії стоїть пам'ятник Олександра II ,,визвольника'', а в Румунії коротка кривава революція позбулася тирана Ніколае Чаушеску, але не змогла викоренити дощенту з тамошньої атмосфери створеної близько півсторічною марксистською індокринізацією. Зате Мадярщина, Польща й Чехо-Словаччина стояли завжди географічно і фактично ближче західньої культури і західнього способу мислення.

Усамостійнення шести сателітних країн і з'єднання Німеччини не закінчило ще процесу нового формування сил в Европі. Кожна з цих країн має поважні внутрішні проблеми, поважні труднощі. На перший плян висунулась проблема майбутности Совєтського Союзу. Ми, українці, американські чи канадські громадяни, мусимо стежити за тими подіями, бо в новітній історичній добі, у добі бездротної комунікації, ні одна країна не всилі ізолюватися і відмежовуватися від зовнішнього світу.

Україна переживає теж процес усамостійнення й Україна належить до світу західньої, а не східньої культури.

Олександер Скоцень

ДО 80-РІЧЧЯ СТ ,,УКРАЇНА" У ЛЬВОВІ

I.

У 1981 році з ініціятиви ,,останніх могіканів" Спортового Товариства ,,Україна" у Львові і співдії ентузіястів славних традицій цього товариства, яких лукава доля загнала до Канади і Америки, за ініціятивою автора цих рядків постав спершу ініціятивний канадський комітет, а згодом поширений канадсько-американський ювілейний комітет для відзначення 70-річчя цього славного спортового товариства. На одному з перших засідань після вичерпної дискусії визначено місцем ювілейних святкувань Філядельфію у ЗСА, де Український Спортовий Осередок ,,Тризуб" має гарно впорядковану спортову оселю серед прекрасного природного довкілля, на якому збудовано репрезентативний будинок з вигідними, добре обладнаними приміщеннями на всякі громадські імпрези та спортові площі для ігор.

Ювілейні святкування на славу і прославу львівського Спортового Товарства ,,Україна" пройшли багатолюдно в незвичайно піднесеній атмосфері з різнорідною , дводенною добре заплянованою і прикладно переведеною молоддю програмою спортивних і громадських імпрез. Для нас, ,,останніх могіканів", як це нам тоді здавалося, був радісний, проте в той же самий час сумний фінал нашої спортивної кар'єри, бо про інший фінал, але в княжому городі Льва ми ніколи не перестали мріяти. Ті мрії протягом цілого періоду нашого перебування поза кордонами України нас ніколи не покидали, не зважаючи на жорстоку дійсність в Україні, яка жартувала собі з наших мрій, яка заперечувала можливість сповнення наших надій. В моменти нашого одчаю, коли ми думали про долю наших братів і сестер в Україні, ми поверталися до Лесиного одчайдушного (,,без надії таки сподіватись"), щоб зберегти в наших серцях ці мрії і донести їх до наших днів.

І коли зневев'я в Україні повіяло вільним вітром і з руїн стотерзаної нашої поневоленої Батьківщини почав вставати з колін і відроджуватися наш героїчний народ — то ми українці поза кордонами України не могли цього інакше сприйняти і пояснити, як справжнє чудо з волі Господньої, ваші, дорогі сестри і браття, захоплення і справжність відроджуваної України почали передаватися нам в країнах української діяспори на усіх фронтах наших громадських творчих починань. А коли почалося чимраз інтенсивніше безпосереднє творче спілкування між українською діяспорою, віткою українського народу і українським материком — то так і поготів серед нас, могіканів, мрія про світле відзначення 80-річчя нашої славної ,,Альма Матер", Спортового Товарства ,,Україна" стала реальною пропозицією до здійснення. Ми, останні могікани СТ ,,Україна", вірні Лесиному ,,без надії таки сподіватись" дочекалися завдяки Господньому провидінню сповнення наших мрій відзначити славний ювілей СТ ,,Україна" в княжому городі Львова, де воно в народу постало, з ним діяло і для цього народу жило, де воно завдяки своїй діяльности славою вкрило українське безсмертне ім'я. І не тільки дочекаємося сповнення наших задушевних мрій гідно й величаво відзначити ювілей нашого славного товариства, але й нав'язуючи до світлих традицій і минулого СТ ,,Україна", визначити новий, черговий період його існування. Ці світлі традиції і славне минуле СТ ,,Україна" поставимо нашим нащадкам, як орієнтир на шляху до нових, чергових етапів слави і перемог. Ці світлі традиції і славне минуле передамо, як естафету в молоді, дужі руки наших переємників! І в такому дусі оцей дальший короткий нарис пройденого СТ ,,Україною" передаю до уваги шановних читачів цього особливого часу, який появляється справді в такі особливі і вагомі дні для українського народу.

Постання СТ ,,Україна" тісно пов'язане з тими політичними і соціяльними обставинами і процесами, які почалися перед Першою світовою війною на західніх землях України і які зумовляли дозрівання національно-державницької свідомости. У послідовному порядку вони призвели до створення перших українських військових формацій, і постання на західніх землях України Української Народної Республіки і врешті до завершення фінального акорду всього українського народу на всіх українських територіях у незабутньому Акті 22-го січня 1919 року.

На цьому шляху боротьби змагань і жертв за достойність і повноту творчих виявів українського народу, 12-го листопада 1911 року у Львові столиці Галицьких князів Західньої України, постає Спортове Т-во ,,Україна".

Уже сама назва Товариства була в той час політичним актом, бо треба пригадати, що слово ,,Україна" чи прикметник ,,український" в тих невідрадних обставинах означали прямий виклик усьому, що в умовах чужих окупацій і ворожих впливів виросло на українському ґрунті, виклик усьому, що в якомубудь відношенні зберігало нас у шевченківському ідеалі, що тільки ,,у власній хаті може бути своя власна сила, правда і воля!".

Закінчення буде.

Олена Несіна

Кривий Ріг перед перспективою знищення

У газеті ,,Літературна Україна" (ч. 24-те, 1990 р.) надруковано статтю під заголовком ,,Екологічний портрет міста".

Автори статті Микола Худан і Анатолій Ліпицький, подали коротко історію виникнення Кривого Рогу, його розвиток і стан, у якому він знаходиться сьогодні.

У цьому місті проживає понад 800,000 людей на площі в 100 кілометрів уздовж річки Саксагань.

Місто видає 42 відс. всесоюзного і 80 відс. республіканського видобутку залізної руди, 10 відс. від всесоюзного чавуну, 10 відс. прокату, 8 відс. сталі. З нього в усі промислові Центри СССР і закордон щодня відправляються десятки ешалонів з сировиною для металургійних заводів.

Одначе, це місто, ще історично молоде (біля 200 років віком), стало сьогодні чемпіоном країни з виробництва шкідливих викидів: майже дві тонни на рік на кожного мешканця. У результаті Кривий Ріг став на перше місце в СССР захворювання на рак легенів. Біля 10 відс. (70-80,000) страждають також хворобами, які перетворюються в бронхіяльну астму. За період з 1975 по 1987 рік ракові захворювання легенів зросли на 85 відс.

Десятки років вихвалялися досягненням цього міста: найбільша в Европі домна, найбільші в країні залізнорудні кар'єри, найпотужніша група гірничозбагачувальних комбінатів, гігантські будівельні споруди. Міністерство чорної індустрії складало пляни: більше шахт, комбінатів, коксових батарей коксохімозаводу і інши. Про екологію не думали. Політика міністерств заощаджувати на охороні природи. В розвинених країнах на охорону природи плянується до 50-60 відс. кошторисної вартости підприємств, в СССР 5-15 відс. Те саме з експлуатацією підприємств. Комбінат ,,Криворіжсталь" мав у 1989 році 274 мільйони карбованців прибутку, а собі мав залишити тільки 37 мільйонів (13 відс.). З чого ж взяти на екологію?, — запитують автори статті.

У результаті, повітря, водойми, житлові квартали піддаються все більшому отруєнню відходами виробництва: газами, чадами, пилом, брудною водою.

Кривий Ріг захлинувся в промислових викидах і жодні фільтри чи очищувальні установки вже не врятують мешканців міста, бо виробництва на Кривбасі працюють за старими технологіями, на старому обладнанні до повного зношення, — пишуть автори.

Отже ситуація в Кривому Розі катастрофічна. Води забруднені, прісної питної води все зменшується, бо її використовують на технологічні цілі. Рівень професійних захворувань серед робітників гірничорудної промисловости більший середньо республіканських показників у 20-30 разів!

Чи були спроби з боку партійного апарату та органів совєтської влади в місті протистояти цьому? Були, — кажуть автори статті, — але дуже слабі.

Місцева влада ще ніколи не повставала проти міністерського диктату, а крім того з районного центру всі керівники мріють висунутися в область або в столицю, а тому не конфронтують. В додаток Місцева Рада Кривого Рогу має в своєму складі майже всіх директорів промислових підприємств міста. Чи стануть ці депутати на захист міста від шкідливої діяльности підприємств, які самі очолюють? Як може законодавча особа і виконавча особа бути однією і тією ж особою? Запитують автори статті.

Ясно, що на листи — протести відповідь одна — ігнорування. Мешканці міста писали звернення до ВР УССР. Відповідь?.... Споруджується ще один потужний гірничо-збагачувальний комбінат.

Отже працівників міністерства не турбує, якою ціною місто буде платити за виконання плянів, яку данину вносить своїм здоров'ям, здоров'ям своїх дітей і внуків мешканець Кривого Рогу.

(З архіву Українського Дослідного і Документаційного Центру)

Юрій Р. Рибак

СТО РОКІВ ,,РЕРУМ НОВАРУМ"

Дня 15-го травня 1891 року Божого 81 літній Папа Лев XIII видає свою епохальну енцикліку про робітниче питання ,,Рерум Новарум". Появу цієї енцикліки спонукали теоретичні дискусії, що їх викликала була Індустріяльна Революція (1775-1875), як теж прагматичне наставлення промисловців та робітників, очі яких звернулись були у сторону Риму. У зв'язку з цим, відомим став французький індустріяліст Леон Гармель, який у 1885 році під час прощі однієї сотні капіталістів, передав Папі Львові XIII письмо з підписом однієї тисячі французьких працедавців із підкресленням, що тільки Церква може встановити у індустріяльній родині практику справедливости та добродійности. Від того часу щорічно прибували теж тисячі паломників-робітників з проханням, щоб Намісник Христовий став їхнім речником у розв'язці робітничого питання.

Сама ж енцикліка — це вислід праці багатьох провідних тодішніх умів і її оформлено остаточно аж після трьох перерібок. Сам же Папа не був науковцем, однак практично ставився до існуючого положення та бачив ,,соціяльну кризу" не як питання людських потреб, але як соціяльний вислід машинової технології. Він же був переконаний, що Католицька Церква має право і обов'язок авторитетно виступати у суспільно-економічних справах. Тому і Церкві не дозволено промовчувати соціяльні відносини, що створили лібералізм та соціялізм, бо обставини могли б довести до несприятливого розвою християнських чеснот та життя... Заіснували, отже, два ориґінальні підходи до того як саме найкраще було б розв'язати робітниче питання. Перша розв'язка — це марксистсько-соціялістична, що виходить із матеріялістичного розуміння людини і суспільности, а друга — це християнська, яка будує на безсмертності душі людини та соціяльній справедливості.

Папа Лев XIII у своїй енцикліці старався затримати якнайбільшу об'єктивність проблематики і тому не визначив себе до однієї тільки школи католицької думки. Він категорично відкидає економічний лібералізм та соціялізм у формі, в якій вони себе виявили при кінці XIX сторіччя. Він впроваджує знову етику на ринок, звідки були її вигнали клясичні економісти та марксисти. Він підкреслює особисту повагу кожної людини і тому праця не може бути товаром, а творчою спромогою, що сповняє Божий плян і є торкнена непорушністю людини. А тому, що немаєтні можуть зберігати своє право до життя тільки заробітками зі своєї праці, то висота їхньої винагороди мусить забезпечувати буття. Папа Лев XIII вважав відповідальністю цілої Церкви застосовувати справедливі принципи до економіки. Суспільність бо, яка не ставить людину у центрі дій розминається зі своєю природою. Економіка, отже, мусить служити людині а продукція, зиски та установи мають обов'язок підпорядкуватись людським моральним потребам. У висліді енцикліка ,,Рерум Новарум" встановила право Церкви формулювати для індустрійної суспільности моральний погляд людини та її потреб, а примінення до змінливих обставин залишила технічним знавцям.

У сорокові роковини появи ,,Рерум Новарум", себто 15-го травня 1931 року Папа Пій XI видав свою енцикліку ,,Квадраґесімо Анно" називаючи ,,Рерум Новарум" великою хартією християнської праці. Знову у її 90-ти ліття Папа Іван Павло II видав 15-го травня 1981 року енцикліку ,,Ляборем Екзерценс", де на канві ,,Рерум Новарум" знаходимо християнську інтерпретацію праці обвинену серпанком соціяльно економічних умов життя, що знайшлось у вирі гігантського розвою модерної технології.

Пересічному читачеві нелегко приходиться розуміти ввесь текст енцикліки ,,Рерум Новарум", яка появилась сто років тому. Причина цього, мабуть, скривається у прецизійності висловів, що дуже осторожно охоплюють та обосновують широкі принципи. Ці принципи розробляли або переводили у практику теологи, соціологи та державні мужі... 21-го травня 1904 року, себто 13 років після появи папської енцикліки, появляється як вислід дворічної праці, пастирське посланія Митрополита Андрея Шептицького п.з. ,,О квестії соціяльній"... Але Митрополит поширював ідеї папської науки на свій же спосіб. Як це розуміти?... У той час в Галичині були інші обставини і панувала інша ментальність серед вірних як на Заході. Митрополит мусів папську інтерпретацію звужувати до тих понять і проєктів, які спільні, тобто універсальні для кожної працюючої людини незалежно від її клясової приналежности. Митрополит Андрей не мав у себе індустрійних капіталістів, які визискували робітника, він мав за це чужонаціонального дідича, що жив із м'язів хліборобського робітника та мав лихваря, який паразитував на доході та майні селянина. Тому можна подивляти великий хист, що його виявив Митрополит Андрей у перенесенні понять, зроджених у папських палатах під галицьку стріху, зміняючи спосіб та підхід, одначе, строго притримуючись доручення. З цього аспекту можна б сміло вважати, що Митрополит Андрей ,,українізацією" ,,Рерум Новарум" не зменшив її вартости, а навпаки збільшив її вселенське значення. Вона ж протягом століття не залишилась мертвим історичним документом в архіві, а навпаки постійним живучим джерелом основних соціяльних концепцій, які надалі актуальні у кристалізації нашого часу, сповненого неймовірних змін і віднов.

Софія Майданська

Лист 27

Тільки раз
падає грудка землі
на зерно
нашої домовини...
Ну що ти, рідненька,
не плач,
прийде час —
і кільчиком легко проб'ю
склепіння свого саркофага,
і рястом ростиму з долонь,
молитовно стулених...
Скрикнуть батько:
Нарешті!
Пора покидати Ковчег.
Із Чорнобиля
чорна вода відійшла,
і голуб
калини галузку приніс....

Д-р Володимир Гординський

КЛОПОТИ З ПОДОРОЖЖЮ В УКРАЇНУ

III.

Будинок шпиталя відповідний, це колишня обласна лікарня. Тому шпиталеві потрібно сучасного устаткування, нової технології та ліків. І. Олексин в Америці, зобов'язався у співпраці з фондом Чорнобиля тому шпиталеві роздобути потрібне устаткування та ліки. Преглянувши всі відділи шпиталя і переговоривши з лікарями про те, що їм найбільше потрібно, ми поїхали до В. Яворівського на вечерю. Він з дружиною створили атмосферу літературно-розвагового вечора, яка нам була дуже потрібна.

На другий день з міністром Спіженком і депутатом Валенею ми поїхали поїздом до Харкова. В Харкові вітали нас представники харківських організацій РУХу, ТУМ, Спадщина і Союзу Українок та завідуючий харківським відділом охорони здоров'я В. Яворівський. Нас відвезли до готелю ,,Харків", який є на величезній Площі Дзержинського. Звідтіля ми поїхали на вул. Новгородську до обласної лікарні Харкова ч. 1. Прекрасна будова на 300 ліжок серед дерев у парку. Устаткування, подібно, як у Києві, запізнене на кільканадцять років. А в Харкові живе 72,000 людей переселених з околиць Чорнобиля. Багато з них хворіє і обраховують, що різні хвороби однієї п'ятої тих людей є вислідом чорнобильської аварії. Єдиною надією для тих людей є медична допомога із Заходу. Ми оглянули також в околиці дитячий шпиталь. Там без сучасного устаткування практикують сучасну медицину. Три лікарки, з якими я говорив, обізнані з найновішою медичною літературою. У ляборaторії виконують скомпліковані аналізи примітивними засобами і назагал дістають добрі висліди. Проте час виконання таких аналіз триває не раз кілька днів замість годин сучасними засобами. Всі вони говорили до мене гарною українською мовою. Але більшість працівників шпиталя починала говорити по-українськи і зараз переходила на російську мову. На питання чому?, — Відповідь була: ,,Ви приїжджаєте з Америки і свобідно говорите українською мовою, а наша українська мова є зрусифікована і ми не хочемо, щоб ви думали, що ми некультурні люди". Тоді, як у Києві чується все більше українську мову на вулиці, то самі харків'яни зауважують, що і в них щораз більше людей починає говорити по-українськи.

Увечері відбулася зустріч з посадником міста Харкова Євгеном Кушнірьйовим. Він сам росіянин, говорить бездоганно українською мовою і в розмові з нами сказав: ,,Ви звернули вашу увагу на Львів і це гарно, але не забувайте, що ми тут у Харкові також українці". У Харкові провів я довшу розмову з проф. біохемії харківського медичного інституту д-ром Миколою Сергієнком, з д-ром В. Губським з дослідного інституту радіології та д-ром Кореневим з інституту охорони здоров'я дітей і молоді. Це все високовикваліфіковані спеціялісти, зажурені тим, що через брак сучасної технології, відстають від проґресу західнього світу.

Дня 25-го березня після повороту до Києва ми склали візиту Петрові Балабуєву, головному директорові і конструкторові заводу будови літаків Антонова. Він ішов фондові Чорнобиля дуже на руку і без нього достава вантажу до шпиталя у Львові була б неможлива. Н. Матківська вручила П. Балабуєву кришталеву різьбу уявного крила і сердечно подякувала йому за його допомогу. П. Балабуєв зніяковів і ґарною українською мовою сказав: ,,Ви вставляєте мене в ніякову ситуацію. Ви зорганізували поміч для дітей Чорнобиля, ви клопоталися устаткуванням і ліками для нас і ви дякуєте мені за те? Це моя подяка вам!".

У дуже приязній розмові пані Надія обговорювала можливості майбутніх летів і накінець п. Балабуєв вручив кожному з нас течку заводу Антонова з українським календарем на тлі літака ,,Мрія" та декілька гарних сувенірів. Добрим кримським шампаном закінчилася ця дуже приємна зустріч.

На другий день, 26-го березня, ми зустрілися з президентом Леонідом Кравчуком, а опісля з його заступником Іваном Плющем і Володимиром Гриньовим. Дуже зворушливим був момент, як на третій сесії дванадцятого скликання Верховної Ради, під час нарад, президент Кравчук перервав наради і офіційно привітав нас кожного по імені, при оплесках усіх депутатів.

Зараз після зустрічі у Верховній Раді ми відлетіли ,,Аерофлотом" до Львова. Лет тривав одну годину і цікаво, що пасажирами були люди переважно монгольської раси.

У Львові ми мали тільки чотири години часу, бо в год. 6-ій відходив наш поїзд до Будапешту, де ми мали получення швайцарським літаком до Ню Йорку.

Цей час я використав на зустріч з проф. Михайлом Павловським, ректором Львівського Медичного Інституту. Ми обговорили з ним стан клінічної біохемії в Інституті і пляни майбутніх викладів з цієї ділянки. Цей Інститут тепер краще вивінуваний, як шпиталі, але все ж таки відстає від проґресу західніх медичних шкіл.

З інституту вспів я ще поїхати на новоперезвану вулицю Гординських у Львові. (Ця вулиця називалася перед тим Алтайська.) Це вулиця, яка лучить вулицю Енґельса (ранішу Листопада) з вулицею Пушкіна (ранішою Потоцьких), трішки вище колишнього монастиря Сестер Василіянок. При цьому згадаю, що цікавою є зміна вулиці ім. Дзержинського у Львові, при якій є головні забудовання колишнього НКВД, а опісля ґестапо, а тепер МВС, на вулицю Євгена Коновальця.

(Закінчення на стор. 4)

СОВЄТСЬКЕ ПРЕСОВЕ агентство ТАСС повідомило, що в понеділок, 29-го квітня, 30-літній совєтський громадянин, названий агентством „Козиревим" намагав ся захопити совєтський пасажирський літак, який летів з Барнаулу до Москви і, погрожуючи вжиттям зброї, домагався, щоб пілоти скерували літак на Захід. Літак приземлився однак на летовищі Домодєдово коло Москви і працівникам державної служби безпеки вдалося роззброїти захоплювача. ТАСС далі інформує, що, мовляв, ніхто не потерпів в цьому випадку.

В ПОНЕДІЛОК, 29-ГО КВІТНЯ, сотні білих студентів Преторії в Південно-Африканській Республіці зірвали виступ Нелсона Мандели, віцепрезидента прокомуністичного Африканського національного конгресу (АНК), який кілька днів тому називав членські країни Европейської економічної спільноти „білими расистами" за те, що вони не хотіли послухати його „порад" і продовжити ембарго на ввіз товарів до ПАР. Студенти увірвались на сцену, на якій виступав Мандела, розпочали свою програму і тим самим змусили Манделу покинути приміщення. Після того студенти демонстративно підпалили прапор АНК, називали членів і прихильників тієї організації комуністами і обманцями та викрикували інші образливі гасла. Білі студенти в ПАР виступають проти ліквідації політики апартеїду і називають нову політику „самовбивчою".

ВШАНУЙМО ПАМ'ЯТЬ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Шістдесят п'ять років тому, 25-го травня 1926 року, на вулиці Расін в Парижі сім куль убивці, агента большевицької Москви, Шелома Шварцбарта, відібрали життя великого сина землі української, ім'я якого стало легендою для людей українського роду. Україна втратила людину унікальної вдачі, лідера і державного мужа, людину непохитного принципу та визначного інтелекту. Ім'я цієї людини — Симон Петлюра.

Петлюра прожив своє скорочене ворогом життя в огні і бурі величезних історичних подій і зривів. Свого часу Костомаров писав до редактора журналу „Современник" Аксакова: „Ви не підозріваєте, ...що у кожному думаючому українцеві спить Виговський, Дорошенко, Мазепа і прокинуться вони, коли наступить нагода". У Симона Петлюри, нащадка козачого роду, дух войовничого і непоборного мазепинства вже виразно проявився у його юнацькі роки, а з часом рішуче й твердо оформився в рядах самостійницької Революційної Української Партії (РУП), основоположником якої був М. Міхновський. За це він зазнав з молодих років арештів та переслідувань царських „охранок".

За професію Симон Петлюра вибрав, хоч і небезпечну, але конечно необхідну для пробудження в українському народі віри в себе, почуття національної гідности та прищеплення йому волі і рішучости до чину й боротьби, журналістику.

Журналістична праця яскраво віддзеркалювала його як людину глибоких переконань, оригінальної гостроі і творчої думки, великої ерудиції та досконалого знання української душі. Він неустанно будив український нарід, кликав його вирватися з чужого ярма, пізнати себе, пізнати минулу славу і гордість предків.

Симон Петлюра глибоко розумів епоху свого часу. Він був свідомий того, що здобуття волі і державної незалежности України вимагатиме величезних жертв і посвяти. І він не знав у тій боротьбі ні хитань, ні компромісу з ворогом, ні відступу. Він був завжди рішучим і послідовним. Одначе, вся Богом дана йому духовна, організаційна та інтелектуальна потужність могла проявитись у повній силі лише з вибухом української національно-визвольної революції 1917—21 років.

Вже 18 травня 1917 р., на початку Національно-Визвольної Революції в Україні, Симон Петлюра спішить до Києва, як голова Українського Військового Комітету Західнього Фронту і делеґат І-го Українського Військового з'їзду, а 28-го червня 1917 року він стає генеральним секретарем військових справ Української Центральної Ради.

На цьому пості С. Петлюра виявив дар далекозорого стратега і політика-державника. Він був свідомий того, що успіх національної визвольної революції і війни з московсько-большевицьким агресором залежатиме, в першу чергу, від підтримки Уряду УНР і населення та від організації і розбудови українського війська. В цій тяжкій і відповідальній місії він був творцем, ідеологом і Головним Отаманом Армії УНР, відновивши в ній дух козацьких традицій. Він також доцінював значення дипломатії в закріпленні самостійности української держави в неприхильному до України світі.

Дії С. Петлюри, як стратега і будівничого української держави, можна ілюструвати багатьма прикладами. Згадаймо 22-го січня 1919 року, коли в умовах генерального наступу на Україну Червоної армії був скликаний Трудовий Конґрес в Києві з участю волею народу вибраних представників всіх земель України, який проголосив Акт Злуки всіх земель України та прийняв закон про тимчасову форму влади української держави — Директорію.

В той час, коли доля української держави була в смертельній небезпеці, Симон Петлюра рішуче заявляє: „Я вважаю, що в даний момент всі творчі сили нашого краю повинні взяти участь у державній праці, тому не вважаю для себе можливим ухилятися від виконання своїх обов'язків, як син свого народу перед батьківщиною".

Як державник, Симон Петлюра ясно заявив, що „справа здобуття української держави, — це справа всієї української нації, а не якоїсь кляси чи партії".

Доля судила Симонові Петлюрі, як голові Директорії і Головному Отаманові Армії УНР, перебрати на себе всю відповідальність боротьби з большевицькою Москвою. За цей короткий період Армія УНР гідно здала іспит перед своєю батьківщиною, переживши два „трикутники смерти", два зимові походи в запілля окупанта, легендарний Базар. І в нерівній боротьбі Україна стояла форпостом свободи — по боці демократії, проти совєтського тоталітаризму.

Всеж, не судилось Україні закріпити, здобуту ціною великих жертв, волю і державну незалежність. Уряд і Армія УНР 21 листопада 1920 року змушені були залишити свою рідну землю. Одначе вони не скапітулювали перед ворогом і його вислужниками. Вони, як сказав С. Петлюра: „Під натиском переважаючих сил та з огляду на несприятливу міжнародну ситуацію, відійшли на другу лінію наших бойових позицій".

І з тих позицій політичної, дипломатичної і підпільно-революційної дії змагався український нарід із всіма окупантами останніх 70 років. В тій боротьбі наш нарід приніс мільйони жертв, але боротьба не припиняється до наших днів.

Нове покоління прийшло на зміну батьків і дідів і засвідчує перед цілим світом, що Україна не скапітулювала, не прийняла насильно накинутих різних „союзних" договорів та не прийме їх і в майбутньому.

Пророчі слова С. Петлюри: „Боротьба нашого народу не припиняється і не припиниться, нехай вона бере нові й нові жертви, але Україна незалежна, хоче чи не хоче того Европа, таки буде", — найкраще характеризують минулі 70 років боротьби і перспективи вже недалекого нашого майбутнього.

В 65-ту річницю смерти Симона Петлюри Уряд УНР в екзилі закликає український нарід в Україні і в цілому світі діяти в згоді із дороговказами і заповітами голови Директорії УНР і Головного Отамана Армії УНР С. Петлюри.

Відкиньмо всі непорозуміння в другорядних справах, об'єднаймо наші сили, щоб у цій вирішальній фазі боротьби за відновлення державної суверенности Соборної України, згідно з Актами 22-го січня 1918 і 1919 років, ми осягнули остаточну перемогу.

Бо тільки у вільній Україні ми зможемо в золотоверхій столиці, Києві, вшанувати пам'ять Симона Петлюри гідно, перенісши туди на вічний спочинок його тлінні останки і віддати йому належну честь, завершивши перемогою розпочату ним боротьбу за волю і свободу всього українського народу!

Уряд Української Народної Республіки в екзилі

ЗВЕРНЕННЯ

УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ТОВАРИСТВА З НАГОДИ 125-ЛІТТЯ НАРОДЖЕННЯ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

У 1991 році відзначаємо 125-ліття з дня народження Михайла Грушевського (1866-1934), найвидатнішого українського історика й одного з найвидатніших діячів українського національного відродження XX століття.

Як автор монументальної „Історії України-Руси", М. Грушевський поклав міцні підвалини для національно-державного відродження України, відкриваючи правдивий образ історичного розвитку української нації. Історична схема М. Грушевського встановила й обґрунтувала самостійність українського історичного процесу.

Як довголітній голова Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові і голова Українського Наукового Товариства у Києві, а згодом академік Всеукраїнської Академії Наук і голова її історичної секції, М. Грушевський причинився до великого піднесення української історичної науки і введення її, як рівнорядного учасника до світового і культурного процесу. Він був одним із найвидатніших будівничих української національної культури у світовому вимірі.

Як громадсько-політичний діяч, М. Грушевський очолив українську визвольну революцію XX століття і став головою Української Центральної Ради і першим президентом Української Народної Республіки. Він проголосив Четвертий Універсал Української Центральної Ради 22-го січня 1918 року в Києві, який є найвидатнішим конституційним актом української державности у XX столітті. Четвертий Універсал поставив тверду основу під дальший державний розвиток українського народу.

М. Грушевський був символом всеукраїнського національного єднання, що його він розумів як зєднання всіх частин української землі і української нації в єдиному національно-державному і національно-культурному організмі. В Україні довгі роки партійні історики і совєтська влада уважали М. Грушевського за найбільшого ворога комуністичного режиму в Україні, а його ім'я стало вимволом „буржуазного націоналізму". Сьогодні партійні історики продовжують фальсифікувати діяльність і творчість великого сина України.

Президія УІТ висловлює признання членам УІТ в Україні і діяспорі, які відкидають вимогу партійности історичної науки і систематично розбудовують грушевськознавство — окрему ділянку наукових досліджень. Президія УІТ вітає заходи НТШ у Львові і членів УІТ в Україні, як також інші наукові установи і науковців, які дали ініціятиву до побудови пам'ятника Михайлові Грушевському у Львові, в якому Грушевський проживав довгі роки і став найвидатнішим організатором українського наукового життя.

НТШ у Львові і Українське Історичне Товариство плянують у 1991 році відбути міжнародну наукову конференцію присв ячену відзначенню 125-ліття народження М. Грушевського. Також УІТ плянує, у співпраці з іншими науковими установами, відбути наукові ювілейні конференції в Европі, Америці і Канаді.

Українське Історичне Товариство проголошує 1991 рік — ювілейним роком Михайла Грушевського. Українське Історичне Товариство плянує в цьому ювілейному році М. Грушевського видання численних праць в українській і інших мовах, присвячених його життю і творчості. Також заплановано видати деякі важливіші праці М. Грушевського й один том джерельних матеріялів. Також опрацьовується обширна монографія присвячена діяльності і творчості найвидатнішого українського історика.

Закликаємо українську спільноту в Україні і діяспорі гідно відзначити 125-ліття роковин великого сина українського народу, який ціле життя присвятив праці і боротьбі за краще майбутнє України.

За Президію Українського Історичного Товариства:

Любомир Винар
голова УІТ

Олександер Оглоблин
почесний голова УІТ

Марко Антонович
заступник голови УІТ

Олександер Домбровський
науковий секретар УІТ

ПРИЗНАННЯ І ПОДЯКА

Служіння українській справі та одночасно і українській спільноті є найбільше достойною та благородною місією, яка кожного і кожну з нас підносить до висоти вибранців буття.

Можна без пересади сказати, що для нас, колишніх вояків членів Об'єднання бувших Вояків Українців в Америці (ОбВУА), є великою честю і приємністю відзначувати 95-річчя і 70-річчя журналістичної праці нашого члена-побратима, почесного члена ЄбВУА, пресового референта ОбВУА і співредактора „Вістей Комбатанта" Івана Кедрина-Рудницького з цим рідкісним ювілеєм.

Заслуги нам дорогого ювілята ми оцінюємо не тільки, як визначного журналіста, але рівнож для нас є важливим його вклад публіцистичної праці для відродження українських збройних сил поруч і в тісній співпраці з видатними журналістами, публіцистами і поетами, які зродили, спопуляризували і відновили ідеї славної минувшини княжих дружинників і Запорізької Січі, і яка в результаті породила ідею Леґіону Українських Січових Стрільців, що стали зародком наших збройних сил і дали почин до відновлення історії визвольної боротьби, яку продовжувала УГА, Армія УНР, Карпатська Січ, Українська Дивізія і УПА.

Ви, дорогий нам ювіляте, разом з такими світочами стрілецької слави, як Лев Лепкий, Роман Купчинський, Микола Угрин-Безгрішний і ряд інших, залишили в анналах історії визвольної боротьби цінні матеріяли і дороговказ майбутнім поколінням для їх реалізації, а що найважливіше, що завдяки золотим перам журналістики і публіцистики відроджено дійсну державницьку ідею нашої військової традиції, яким був Леґіон УСС. Бо де б він не був — у фронтовій лінії, чи в запіллі, він найкраще і повністю виконував свої громадські і народні обов'язки. Тому УСС залишили про себе серед українського народу на тих землях України, де вони перебували, спомин як про вірних, відданих і по державницьки думаючих йому синів, а доказом живучости тих ідей нехай послужать нам останні події в Україні, де по страшнім спустошенні сталінської політики терору прийшла відлига гласности і тепер традиції стрілецької слави стають мобілізуючим чинником у відродженні українських збройних сил. І у цьому є і Ваша заслуга, дорогий нам ювіляте.

З нагоди Вашого рідкісного ювілею, Головна управа ОбВУА, бажає передати вам якнайкращі побажання від себе і від Братства УСС, естафету якого ми на бажання її управи перебрали І-го листопада 1985 року. Тому з нагоди такої знаменної події прийміть від нас привіт та побажання дальшої витривалости на шляху Вашої журналістичної праці і нехай Всевишній обдарить вас кріпким здоров'ям, щоб ви мали змогу своїм творчим життям продовжувати корисну працю для добра нашого народу. Цього бажають вам наше членство і члени Головної Управи ОбВУА: Осип Труш, Микола Турецький, Орест Городиський, Олександер Білевич, Микола Шпитко, Осип Левицький, Євген Перейма, Кость Гречак, Володимир Шпирка, Орест Лисинецький, Ярослав Шматолоха, Ефрозина Дітель, Володимир Процик, Іван Яремчук.

КОРЕСПОНДЕНТ ГАЗЕТИ „Ню Йорк Таймс" Френсис Клайнс повідомив з Москви, покликаючись на свідчення щойно звільненого політв'язня Максима Іванова, що КҐБ і далі тримає у спеціяльному пермському таборі ч. 35 політичних в'язнів, не зважаючи на запевнення кремлівських керівників, що всі політичні в'язні, які були суджені за статтею карного кодексу ч. 70, були звільнені з ув'язнення. Правда, адміністрація цього концтабору каже, що в таборі перебувають тільки кримінальні злочинці, але Іванов твердить, що 16 з них це політичні дисиденти, при чому два з них були привезені до табору цілком недавно. Іванов відбув в цьому карному таборі вісім років за спробу захоплення літака і скерування його до Норвегії. Він привіз на волю листа підписаного 14-ма політичними в'язнями. Очевидно, совєтські офіційні чинники категорично заперечили усі інформації Іванова і заявили, що особи, які вважають себе політичними були покарані за спробу переходу кордону. Але виходить з того, що Москва таки тримає ще концтабори, між ними також пермський, у якому карались численні українці.

У ФЕРГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ в Узбекістані поширюються поголоски, що в кінці мусулманського місяця Рамадана можуть вибухнути міжнаціональні заворушення більшого розміру. Причиною для цього нібито є різке підвищеня цін союзним урядом в Москві, але фактично, як заявляють місцеві поінформовні особи, існують інші, в більшості політичні причини до вибуху. Представник політичної партії мусулман „Ерк" Абсурдалам Єргаєв повідомив, що згідно з інформацією, яку він отримав від місцевого представника совєтського „Аерофлоту" до Феґрани з Азербайджану перекинуто понад 2,000 вояків спеціяльного призначення. 16-го квітня на летовищі коло Ферґани приземлились сім воєнно-транспортових літаків „Іл.-76".

З глибоким болем повідомляємо, що 1-го травня 1991 р. в Ірвінґтоні, Н. Дж. на 78-му році життя відійшов у вічність

наш улюблений БАТЬКО

бл. п.

ЗЕНОН ІВАН ТИМКІВ

Це була надзвичайна особа, повна доброти, щедрости і любови.

Тато був нашим ангелом.

ПАРАСТАС відбудеться в п'ятницю, 3-го травня, о год. 7:30 веч. в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.

ПАНАХИДА в суботу, 4-го травня, Aston-Basagic Funeral Home, Main St., Hunter, N.Y. **Відвідини від 8-11-ої рано**

ПОХОРОН в українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя в Гантері, Н. Й. о год. 11-ій, а відтак на український цвинтар в Elka Park, Hunter, N.Y.

Просимо всіх наших рідних, друзів і знайомих пом'янути покійного у своїх святих молитвах, за що наше сердечне спасибі.

МОТРЯ — доня
АНДРІЙ-ЮРІЙ — син

Замість квітів на могилу просимо складати пожертви на Український Інститут в Гарварді і на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля.

Р. Ганусей призначений до Комісії спадщини

Заступник губернатора Марк С. Сінгел призначив Ричарда Ганусея представником українських американців Пенсильванії до Пенсильванійської комісії спадщини.

Д-р Ганусей був завідуючим Шкільної округи у Філядельфії і предсідником Комісії ревізії Чартеру. Він добре знаний і поважаний лідер української американської спільноти в Далавер Веллі.

Комісія нараховує 53 члени, які репрезентують 44 етнічні групи. Її члени, вибрані на дворічний термін безплатної праці, рекомендовані організаціями етнічних груп Пенсильванії.

„Р. Ганусей є вагомим представником української американської спільноти", — сказав М. Сінгел, предсідник комісії. „За останні два роки комісія працювала над підтримкою багатокультурности наших спільнот і цілого стейту. В культурному збереженні і багатокультурному вихованні Пенсильванійська комісія спадщини пробила нові стежки і нашим завданням є продовжувати цю діяльність".

Досягнення комісії включають організацію першої конференції в справах етнічности, яка відбулася в Гаррисбургу в 1990 році. Зібравши лідерів етнічних груп, професіоналістів і суспільних діячів, комісія вперше виставила на обговорення проблему етнічности і її відношення до політики цілого суспільства. Комісія також започаткувала проведення конкретних програм в житті етнічних спільнот і керівництво ними. „Нашим великим досягненням були ефективні дії за посередництвом совісті" — сказав д-р Шалом Стоб, екзекутивний директор комісії. „Ми маємо можливість основно співпрацювати з іншими стейтами і місцевими агенціями над пошуками нових підходів, нових розв'язань проблем як профілактики, так і віднайдення нових шляхів в турботі про здоров'я людей і споділнення процесів старіння".

Пенсильванійська комісія спадщини була реорганізована в 1988 році губернатором Робертом П. Кейсі спільно з екзекутивою.

Клопоти з подорожжю...

(Закінчення зі стор. 2)

Загальні враження з цієї подорожі такі:

1. Тільки через наполегливість, витривалість і впертість Надії Матківської вантаж шпитального матеріялу доїхав до місця призначення у Львові.
2. Інтервенція Леоніда Кравчука і Вячеслава Чорновола були основними в поладнанні цієї справи.
3. Стан української мови в Україні за ці два місяці між нашою першою і другою візитою настільки покращав, що це можна скрізь зауважити.
4. Ситуація з прохарчуванням в Україні від січня до березня 1991 року наглядно дуже погіршилася.
5. Творча Україна живе повноцінним життям, але задихається недостачею основних засобів. І нашим завданням є їй у цьому допомогти.

В бюрі президента Л. Кравчука (зліва): Р. Міллер, В. Яворівський, В. Гординський, Л. Кравчук, Н. Матківська, Ю. Спіженко, І. Олексин, І. Валеня.

У Вашинґтоні...

(Закінчення зі стор. 1)

ків з моменту вибуху реактора, впродовж яких гинули і продовжують гинути десятки тисяч людей. Ці труни, як доказ для звинувачення совєтського режиму в смерті невинних жертв, були покладені біля будинку амбасади. Після відспівання Великоднього Тропаря „Христос Воскрес із мертвих" та українського гимну процесія повернулася до Лафаєт парку, де Владики Української Католицької та Української Автокефальної Православної Церков, Єпископ Василь Лостен та Архиєпископ Антоній в асисті отців обох віровизнань відправили Соборний Молебень за всіх жертв Чорнобиля. При Молебні співав церковний хор УАПЦ св. Андрія з Силвер Спрінг, Мд.

Після Молебня відбулася офіційна частина цієї жалібної імпрези, яку відкрив адв. Аскольд Лозинський, екзекутивний віцепрезидент УККА, а крім нього з коротшими і довшими промовами виступили: Владика Лостен, Владика Антоній, гості з України — голова Української Республіканської Партії Левко Лук'яненко, голова Обласної Ради Львівської области Вячеслав Чорновіл. Із заключною промовою виступив голова Світового Конгресу Вільних Українців Юрій Шимко. Промовці детально говорили про наслідки чорнобильської катастрофи, одної з найбільших трагедій в історії України. Всі підкреслювали, що катастрофа ця була не випадковою, адже вона вписується в довгий перелік злочинів комуністичної влади в Україні. Промовці з болем говорили про цю страшну подію. Була подана статистика науковців, згідно з якою кожного дня в Україні вмирають 12 жертв чорнобильської катастрофи, з них — четверо дітей. І так день в день зі світу відходили і відходитимуть люди. Це — спадкоємство режиму, який проголосив рай для людей, а перетворив чудову українську землю, яка роками кормила Европу і світ, в кладовище смерти. Особливо промовці наголошували потребу допомоги потерпілим.

Присутні однохвилинною мовчанкою вшанували пам'ять жертв Чорнобиля і відспівали їм „Вічная пам'ять", а на закінчення — „Боже Великий, Єдиний".

Про маніфестацію повідомляла вашінгтонська преса і телевізія.

Промовляє В. Чорновіл. На англійську мову перекладав Ю. Добчанський (зліва).

Заключне слово виголошує голова СКВУ мгр Ю. Шимко. Посередині Владика Антоній і В. Лостен

Л. Лук'яненко з дружиною Надією серед групи голодуючих студентів.

УРЯДОВА СТАТИСТИКА виказує, що продаж житлових будинків у березні зріс на один відсоток. Це другий місяць підряд продаж домів виказує пожвавлення, а це, на думку деяких знавців, вказує, що економічний спад будівельної індустрії починає оновлюватися, що в свою чергу може перенестись на інші ділянки економіки.